ALLIANSSIN LAUSUNTO SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSESTA

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Asia: HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

Lausunnon pääkohdat:

- **Allianssi pitää hyvänä, että oppilas- ja opiskelijahuolto turvataan kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettavana lähipalveluna.**
- **Toimiva ja kustannustahokas YTHS tule laajentaa myös ammattikorkeakouluopiskelijoille.**
- **Sote- ja maakuntauudistuksen lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida uudistuksen jatkovalmistelussa ja sen toteutuksen ajan. Kielelliset oikeudet on turvattava uudessa palvelumallissa.**
- **Lähipalveluperiaatteen toteutuminen on varmistettava lasten ja nuorten sosiaali- ja terveyspalveluissa.**
- **Nuorten palvelut yhden katon alle: tärkeää on palveluiden saavutettavuus ja matala kynnys henkilökohtaista kontaktia unohtamatta.**
- **Nuorten sosiaali- ja mielenterveyspalvelut eivät saa jäädä toimeenpanossa ja resurssien jaossa terveyspalvelujen varjoon.**
- **Järjestölähtöisen matalan kynnyksen tukipalvelujen olemassaolo ja monimuotoisuus on tunnistettava ja turvattava sen jatkuvuus.**
- **Maakunnilla tulee olla riittävästi päätäntävaltaa järjestää sosiaali- ja terveyspalvelunsa maakunnan omista tarpeista käsin. Maakuntien on itse saatava päättää oman tuotantonsa organisointitavoista. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotanto ei saa yksipuolistua. Tämän vuoksi Allianssi suhtautuu varauksella järjestämislain (22 §) mukaiseen yhtiöittämisvelvollisuuteen.**
- **Maakunnan ja kuntien yhteistyö on varmistettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä palvelujen rajapinnoilla.**
- **Kunnille sekä kolmannelle sektorille on varattava riittävät resurssit ja voimavarat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Ennaltaehkäisevän työn merkitys on tunnustettava.**

Palveluiden yhdenvertainen saatavuus

Palveluiden yhdenvertainen saatavuus on uudistuksen tärkeä tavoite, sillä nykyjärjestelmä ei turvaa perustuslain 19 §:ssä tunnustettuja sosiaalisia perusoikeuksia yhdenvertaisesti.

Myös lapsille ja nuorille on heidän ominaisuuksistaan riippumatta turvattava yhtäläiset mahdollisuudet käyttää ja saada perustuslain 19 §:ssä tarkoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluja. Valtion on turvattava, että sosiaali- ja terveyskeskukset sekä muut palveluntuottajat osaavat kohdata ja palvella moninaisia nuoria asiakkaita heitä kunnioittavalla ja heidän tarpeensa huomioivalla tavalla.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
info@alli.fi, alli.fi

Palvelun järjestäjinä maakunnat ovat nykyistä mallia vahvempia ja isompia toimijoita. Erityisesti kuitenkin pienten maakuntien on tehtävä tiivistä yhteistyötä muiden maakuntien kanssa ja sovittava tarkoituksenmukaisesta työnjaosta sote-palveluiden järjestämisessä.

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta huolena on tiettyjen palveluiden laadun, kuten vammaispalvelujen, tasapäistyminen valtakunnallisesti, eli huonontuminen joillakin alueilla. Yhdenvertaisten palvelujen turvaamiseksi asiakkaan saamaa palvelun laatua on seurattava ja arvioitava.

Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten ja nuorten edun selvittämiseen. Lapsen oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnilla voidaan ennustaa myös lausuttavana olevan lainsäädännön vaikutuksia lapsiin ja nuoriin sekä heidän oikeuksiensa toteutumiseen. Nyt lausuttavana olevasta lakipaketista on tehty lapsenoikeusperustainen, oikeudellinen ennakkoarviointi.[i] Allianssi vaatii, että sote- ja maakuntauudistuksen lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida uudistuksen koko valmistelun sekä toteutuksen ajan.

Kielelliset oikeudet on turvattava myös uudessa palvelumallissa ja myös niissä maakunnissa, joissa kielivähemmistö tulee olemaan hyvin pieni. Tämän takia on hallintoa järjestettäessä muodostettava rakenteita, joilla turvataan suomen ja ruotsinkielisen väestön tosiasialliset mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Etenkin omakielinen terveydenhuolto on tärkeää nuoren perusturvallisuudelle. Esimerkiksi mielenterveyspalveluita on oltava saatavilla omalla äidinkielellä. Erityisesti viittomakielisten palveluiden saatavuus on tässä kohtaa heikkoa.

Nuorten terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen

Allianssi näkee erityisen tärkeänä, että maakunnan ja kuntien yhteistyö varmistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Maakunnan vastuulle siirtyy esimerkiksi lastensuojelun, mielenterveyspalveluiden, kuntoutuksen sekä erilaisten lääkäripalveluiden järjestäminen. Näiden toteuttamisessa maakunnan ja kunnan yhteistyön ja palveluiden rajapintojen on oltava saumattomia. Jos näin ei tapahdu, voi siitä muodostua vaikeuksia erityisesti nuorille, jotka liikkuvat palvelujen välimaastossa.

Nuorten hyvinvointi rakennetaan sote-palveluiden ulkopuolella. Kunnat vastaavat edelleen nuorten hyvinvoinnille tärkeistä palveluista, kuten koulutuksesta, nuorisotyöstä, vapaa-ajan palveluista, kulttuurista ja liikunnasta, asuinalueiden kehittämisestä ja liikenteestä. Näiden palveluiden tuottamiseen kunnilla on oltava riittävät resurssit.

Koululais- ja opiskeluterveydenhuolto lähipalveluna

Nyt lausuttavana olevan HE:n mukaan järjestämisvastuu kouluterveydenhuollosta siirtyy maakuntiin ja kunnille jää vastuu psykologi- ja kuraattoripalveluista sekä yhteisöllisestä opiskeluhuollosta, joka on kouluympäristöön tiiviisti liittyvää ennaltaehkäisevää toimintaa.

Nuorten kannalta tärkeää on, että sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin pääsee nopeasti ja palvelut ovat siten integroituneita, ettei pompottelua luukulta toiselle tapahdu. Nuoret itse tuovat toistuvasti esiin sen, että sote-palveluissa olennaisinta on niiden helppo saavutettavuus ja matala kynnys.

Erityisesti nuorilla palveluiden etäisyys ja monimutkaisuus voi estää palveluihin hakeutumisen. Nuorille, jotka ovat syrjäytyneet koulusta, opiskelusta tai työpaikasta sekä haavoittuvassa asemassa oleville nuorten ryhmille (maahanmuuttajat, vammaiset jne.) etäisyys tai palvelujen monimutkaisuus

voivat muodostua ratkaiseviksi esteiksi palveluiden piiriin hakeutumiselle. Erityinen huoli liittyy sote-palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen harvaan asutuilla alueilla

Allianssi on tyytyväinen siihen, että lakiesityksen tarkoituksena on turvata oppilas- ja opiskelijahuolto kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettavana lähipalveluna. Opiskeluterveydenhuoltoon olennaisena osana kuuluu oppilaitoksen kanssa tehtävä ennaltaehkäisevä yhteistyö. Toimiva opiskeluterveydenhuolto nivoo osaltaan yhteen oppilaitosyhteistyön (opintoneuvonnan ja opintopsykologit), yhteistyön opiskelijajärjestöjen sekä tutortoiminnan kanssa, toimivan yhteyden matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdehankkeiden sekä opiskelijaliikunnan ja asumisen kanssa.

Aivan olennainen osa opiskeluterveydenhuoltoa sekä opiskelijan sosiaalipalveluita on kiinteä yhteys oppilaitoksiin sekä yhteistyö koulutuksen järjestäjän tekemän opiskeluhuoltotyön kanssa. Opiskeluhuollon kokonaisuutta suunnitellaan nykyisellään oppilaitosten monialaisissa opiskeluhuoltoryhmissä, joissa mukana ovat myös kunnan terveys- ja sosiaalipalvelujen edustajat. Järjestämisvastuun siirtämisestä huolimatta tämä yhteys oppilaitosten arkeen ei saa rikkoutua.

Allianssi muistuttaa, että yhteistyö oppilaitosten ja maakunnan palveluksessa toimivien terveydenhoitajan ja lääkärien kesken tulee olla toimivaa ja saumatonta. Esimerkiksi henkilöstön pysyvyys on tässä tärkeää. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota ammattilaisten osaamiseen sekä selkeään käsitykseen eri tahojen vastuista.

Parhaimmillaan opiskelijaterveydenhuollosta muodostuu alueen oma yhtenäinen kokonaisuutensa, jossa on paras asiantuntemus opiskelukykyyn ja opiskelijan hyvinvointiin liittyvistä erityiskysymyksistä. Vahvoilla opiskeluterveydenhuollon kokonaisuuksilla voidaan vastata myös nykyistä opiskeluterveydenhuoltoa vaivaavaan aliresursointiin ja palveluiden pirstoutumiseen. Näin järjestettynä järjestämisvastuun siirto tarjoaa mahdollisuuden siihen, että opiskelija saa niin terveydenhoitajan ja lääkärin kuin psykologin ja kuraattorinkin palvelut sekä niihin liittyvän tiedon integroidusti ja tehokkaasti yhdestä paikasta.

Toimiva ja kustannustahokas YTHS tule laajentaa myös ammattikorkeakouluopiskelijoille.

Terveydenhuoltolain 17 §:n perusteella korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Säännöksen perusteella yliopisto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta vastaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS).

Allianssi painottaa, että kaikkien korkeakouluopiskelijoiden tulee olla tulevaisuudessa samojen, laadukkaiden ja riittävästi resursoitujen terveyspalvelujen piirissä, jotka on opiskeluterveydenhuollon erityisluonteen vuoksi perusteltua järjestää valtakunnallisesti toimivan sekä opiskeluterveydenhuoltoon erikoistuneen YTHS:n kautta.

Edellä mainituista syistä johtuen nykyisen terveydenhuoltolain 17 § on muutettava muotoon: *“korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan toteuttaa sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuusta olevan tahon suostumuksella myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kautta”*. Julkinen valta siis siirtää järjestämis- ja tuottamisvastuun sopimuksella korkeakouluopiskelijoiden osalta YTHS:lle.

Sopimukseen pohjaava malli on mahdollinen, sillä opiskeluterveydenhuolto on jo määritelty valinnanvapauden ulkopuolelle. EU:n valtiontukisääntelyä sovelletaan vain, mikäli tuki vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. YTHS ja maakunnat toteuttavat opiskeluterveydenhuollon osalta julkista palvelua, joka kustannetaan julkisella rahalla. YTHS ja maakunnat eivät opiskeluterveydenhuollon osalta toimi markkinoilla, eivätkä kilpaile yritysten kanssa.

Monialainen yhteistyö ja verkostomaisesti tuotetut palvelut

Allianssi esittää, että maakuntien muita tehtäviä koskevassa lainsäädännön jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon monialaiset, esimerkiksi kuntien ja valtion viranomaistahojen sekä kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyöstä muodostetut toimintamallit. Tällaisia verkostomaisesti tuotettuja palveluja ovat muun muassa hyvin lupaavin tuloksin käynnistyneet alle 30-vuotiaiden Ohjaamo-palvelut.

Ohjaamo-toimintamalli perustuu verkostotyöhön, jonka toteuttajina ovat kuntien työllisyyden hoito, koulu- ja nuorisotoimi, sosiaali- ja terveystoimi, TE-toimisto, KELA, oppilaitokset ja kolmas sektori sekä laajeneva yhteistyö yrittäjien kanssa. Näiden eri hallinnonalan toimijoiden välistä joustavaa yhteistoimintaa ei saa vaarantaa valmisteilla olevassa uudistuksessa.

Ohjaamo-toiminnalla tavoitellaan alle 30-vuotiaiden nuorten työllistymistä, kouluttautumista ja arjen hallintaa. Verkostomaisesti toimivissa Ohjaamoissa tarjotaan ”yhden oven –periaatteella” nuoren tilanteeseen sopivaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta kokonaisvaltaisella työotteella, jolloin aikaa ja resursseja vievä ketjuttaminen vähenee. Ohjaamo-palveluja on tarjolla syksyllä 2016 lähes 40 palvelupisteessä eri puolilla Suomea ja niiden vaikutuspiirissä on noin 60 % alle 30-vuotiaista nuorista.

Maakunnan tulee palvelujen järjestäjän roolissa esimerkiksi maakunnan strategiassa, palvelulupauksessa ja sopimuksissa varmistaa, että palvelun tuottajalla on tarvittaessa edellytykset osallistua edellä kuvaillun kaltaiseen monialaiseen yhteistyöhön.

Allianssi suhtautuu varauksella lailla säädettävään yhtiöittämisvelvollisuuteen

Maakunnat ovat erilaisia kooltaan ja tarpeiltaan, ja samanlaiset ratkaisut eivät toimi kaikissa maakunnissa. Maakunnilla tulee olla riittävästi päätäntävaltaa järjestää sosiaali- ja terveyspalvelunsa maakunnan omista tarpeista käsin. Yhtiöittäminen heikentää myös kansanvaltaisen ohjauksen roolia.

Päätökset palveluiden tuotantotavoista tulee tehdä lähellä niiden käyttäjiä. Maakuntastrategiassa (Maakuntalaki 35 §) on määriteltävä, missä määrin maakunta hyödyntää eri palveluntuottajia kussakin palvelussa. Maakuntien on myös päätettävä, miten ne organisoivat oman palveluntuotantonsa. Palvelut on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio toteutuu. Tämä edellyttää eri tuottajien välistä toiminnallista integraatiota ja asiakastietojen liikkumista eri tuottajien välillä.

Kansallisesti ja maakunnissa on huolehdittava siitä, ettei sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotanto yksipuolistu, sillä julkisen palvelutuotannon rinnalle tarvitaan joka tapauksessa järjestösektorin ja yksityisten yritysten tuottamia palveluita. Järjestöjen kumppanuus ja yhteistyö palvelutuotannossa on tehtävä mahdollisimman luontevaksi ja helpoksi (ks. myös Allianssin huomiot seuraavaan kysymykseen).
Eri tuottajien sosiaali- ja terveyspalvelujen vertailtavuutta, kustannustehokkuutta ja läpinäkyvyyttä on lisättävä. Tämä on tärkeää palvelujen laadun ja saatavuuden turvaamiseksi sekä myös asiakkaan aidon valinnanvapauden toteutumiseksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen takaamassa yhdenvertaisuutta

Tulevassa rakenneuudistuksessa on varmistettava tiedonkulku, vastuunotto ja toimivat yhteistyösuhteet eri toimijoiden välillä järjestämis- ja tuottamisvastuiden muuttuessa merkittävästi.

Sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvä hyvinvoinnin edistäminen siirtyy maakuntien vastuulle. Tästä sekä kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävistä säädetään tarkemmin sosiaali- ja ter-

veydenhuollon järjestämisestä annettavassa laissa (7-8 §)

Lisäksi Allianssi pitää välttämättömänä, että uudistuksen jälkeen huolehditaan kunnille jäävistä riittävistä resursseista, jotta ne voivat järjestää edellä kuvattuja palveluita yhdenvertaisesti.

Sote-järjestämislakiluonnoksen 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa yhdenvertaiset, kustannusvaikuttavat ja tuottavuudeltaan hyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut koko maassa.

Allianssi vaatii, että palvelujen järjestämisessä kuullaan nuoria ja annetaan heille mahdollisuus vaikuttaa palvelujen kehittämiseen. Huomioitava on kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin, kuten vähemmistöryhmiin kuuluviin lapsiin. Heidän kohtaamiaan eriarvoisuuksia sote-palveluissa on tunnistettava ja puututtava siihen tarvittaessa positiivisella erityiskohtelulla.

Sote-uudistukselle asetetut tavoitteet eivät toteudu ilman, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä ongelmien ennaltaehkäisyä vahvistetaan. Tähän tulee myös kohdentaa nykyistä enemmän voimavaroja.

Kuten uudistuksen lapsivaikutusten ennakkoarvioinnissa [ii] on nostettu esiin, lain tarkoituksen näkökulma on järjestelmä- ja talouskeskeinen. Säännökseen (1 §) on lisättävä, että lain tarkoituksena on myös riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaaminen (perustuslain 19 §:n 3 momentti).

Nuorten kannalta tärkeää on, että sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin pääsee nopeasti ja palvelut ovat siten integroituneita, ettei pompottelua luukulta toiselle tapahdu. Nuoret itse tuovat toistuvasti esiin sen, että sote-palveluissa olennaisinta on niiden helppo saavutettavuus ja matala kynnys.

Allianssi painottaa, että nuorten sote–palvelujen riittävä viranomaisvalvonta on varmistettava. Lakiluonnoksissa vaarana on liiallinen turvautuminen omavalvontaan, joka ei turvaa riittävällä tavalla lasten ja nuorten oikeuksien toteutumista. Allianssi esittää perustettavaksi lasten ja nuorten maakunnalliset oikeusturvakeskukset. Keskuksessa toimisivat maakunnallinen lapsiasiamies sekä maakunnalliset lasten ja nuorten sosiaali- ja potilasasiamiehet.

Ylipäänsä lasten ja nuorten oikeusturvaa tulee parantaa osana rakenneuudistuksen jatkovalmistelua. Esimerkiksi Allianssi näkee tärkeänä, että nykyisiä opiskelijan oikeusturvaa käsitteleviä tahoja kootaan yhteen päällekkäisen työn vähentämiseksi sekä koulutuksen laadun ja opiskelijoiden oikeusturvan parantamiseksi. Vaihtoehtoinen malli voisi olla myös oppilas- ja opiskelija-asiavaltuutetun viran perustaminen. Valtuutetun tehtävänä olisi valvoa esi- ja perusopetuksen oppilaiden sekä toisen asteen opiskelijoiden hyvinvointia ja oikeusturvaa.

Monimuotoinen järjestötoiminta turvattava

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (7 § Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä) on jatkossa ensisijaisesti kuntien tehtävä. Kunnille on turvattava riittävät resurssit tämän työn tekemiseen. Lisäksi Allianssi haluaa korostaa kuntien ja sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyön tärkeyttä: kuntien ja sote-järjestöjen yhteistyö on lisättävä sote-uudistuksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen indikaattoreihin.

Ylipäänsä sote- ja maakuntauudistuksissa on varmistettava, että kunnat ja maakunnat rahoittavat jatkossakin monimuotoista järjestötoimintaa esimerkiksi järjestötuin ja tarjoamalla tiloja järjestöjen käyttöön.

Järjestöt järjestävät paljon joustavaa, matalan kynnyksen apua nuorille, kuten mielenterveyskuntoutujille harrastustoimintaa tai apua nuorille maahanmuuttajille. Tämä järjestölähtöinen auttamistoiminta sijoittuu vapaaehtoistoiminnan ja palvelutuotannon välimaastoon. Sen olemassaolo ja monimuotoisuus on tunnistettava ja turvattava sen jatkuvuus.

Palvelut yhden katon alla: saavutettavuus ja matala kynnys

Palvelujen saamiseen yhdeltä luukulta kiinnitetään huomiota myös kahdessa Sipilän hallituksen kärkihankkeessa, jotka on syytä ottaa huomioon sote-alueiden toimintaa suunnitellessa. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma painottaa palveluiden vahvistamisen lisäksi oppilaitosten omaa opiskeluhuoltotyötä, sekä Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -hanke ja siihen liittyvät monialaiset Ohjaamot korostavat nuorille kohdistuneiden palvelujen saamista yhdeltä luukulta.

Kun sote-palveluita kootaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi, pelko siitä, että ne karkaavat nuorten ulottumattomiin on aiheellinen. Erityisesti alle 18-vuotiaille nuorille, nuorille jotka ovat syrjäytyneet koulusta, opiskelusta tai työpaikasta sekä haavoittuvassa asemassa oleville nuorten ryhmille (maahanmuuttajat, vammaiset jne.) etäisyys tai palvelujen monimutkaisuus voivat muodostua ratkaiseviksi esteiksi palveluiden piiriin hakeutumiselle. Tämä uhka on erityisen ajankohtainen syrjäseuduilla. Tärkeää on, ettei nuorten huoli palveluiden karkaamisesta näiltä paikkakunnilta realisoidu järjestämisvastuun siirtämisen myötä.

Sipilän hallituksen ohjelmassa asetetaan huomattava painoarvo digitaalisten palvelujen kehittämiselle ja tästä saatavalle kustannustehokkuuden kasvulle. Digi-, etä- ja mobiilipalveluja on hyödynnettävä mahdollisimman laajasti, se on useinkin asiakasystävällistä ja hinnaltaan edullisempaa. Nuorilla on usein erinomaiset edellytykset käyttää digitaalisia palveluita, mutta toisaalta kaikilla nuorillakaan ei näitä edellytyksiä, tai tarvittavaa laitteistoa, ole.

Myös henkilökohtaiseen kontaktiin pohjautuvia palveluja on oltava saatavilla. Tämä korostuu ennen kaikkea nuorten sosiaali- sekä mielenterveyspalveluissa. Erityisesti nopeasti saatavilla olevat nuorten mielenterveyspalvelut ovat tärkeitä työurien pidentämiseksi ja nuorten sairauspäivärahapäivien sekä työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseksi. Sosiaalipalvelut eivät saa jäädä toimeenpanossa ja resurssien jaossa terveyspalvelujen varjoon.

Kuntien ja järjestöjen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kunnille on turvattava riittävät resurssit hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn tekemiseen.

Järjestöt tekevät tärkeää työtä yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämisessä sekä vaikuttavat esimerkiksi nuorten terveyteen ja hyvinvointiin. Kuntien voimavarojen lisäksi on varmistettava kolmannen sektorin mahdollisuudet ja resurssit toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kolmannen sektorin toiminnassa tärkeää on ilmaisten tai kohtuuhintaisten toimitilojen sekä paikallisten avustusten mahdollistaminen.

Järjestöillä on tärkeä rooli tehtävissä, jotka jäävät kunnille. Kuntien ja järjestöjen välistä yhteistyötä on systemaattisesti edistettävä ja hyödynnettävä palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Paikalliselle tasolle on kehitettävä pysyviä yhteistyö- ja kumppanuusrakenteita.

Helsingissä 5.4.2017

Eero Rämö puheenjohtaja

Ville Savilampi vs. pääsihteeri

Lisätietoja: Heli Markkula, asiantuntija, p. 040 900 4882

---

i Esa Iivonen ja Kirsi Pollari (2016): Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja maakuntauudistuksen lapsivaikutusten oikeudellinen ennakkoarviointi: http://stm.fi/documents/1271139/1953486/LAPE_Sote-+ja+maakuntauudistuksen+lapsivaikutusten++oikeudellinen+arviointi.pdf/b36a1239-153d-4a16-a209-c388752212fe

ii kts. edellinen viite